

A karvalyos zászló

Földes Péter regényének diafilm-változata

Szöveggönyv a leica- vagy a hangosított változathoz

© Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1983

1. A KARVALYOS ZÁSZLÓ (címkép)

2. Őseink népe több emberöltő óta élt már a kazár birodalom határvidékén. Igen, őseinkről vagyis az Etementi hét szövetséges törzs népéről beszélek. Az Etem folyót mások Volgának is mondták.

3. Minden törzsnek saját fejedelme parancsolt. Nem állt náluk feljebb az sem, akit „első fejedelmüknek” neveztek. De „táltosfejedelem” volt, mert azt tartották róla, hogy varázsereje által a vidék Fű-, Víz-, Földszellemeivel van szövetségben, s amíg ez a varázserő meg nem csappan, a nép termékeny földön legeltetheti nyájait, természetih gabonáját. Ha a törzsek életében mégis vészterhes fordulat állt be, gyengülni látszott a varázserő, s az első fejedelemnek meg kellett halnia, helyét fia vette át.

A hét törzs katonával adózott a kazár kagánnak: két „töményt”, vagyis kétszer tízezer harcost kellett adnia annak minden hadjáratához.

4. Azt a hazánkat, amelyről szólók, abban az időben Levedi földjének hívták, mivel sok-sok tavasz óta Levedi varázsereje uralkodott ott a Fű-, Víz-, és a Föld Szellem fölött. Mígnem a hatalmas kazár kagán egyszercsak magához hívatta Levedit.

5. Útnak indulása előtt a hét törzs hat fejedelme özszeült. Őt azt mondta Levedinek: „Jó alkalom. Követeld vissza a kagántól azt a töményt, amelyet már tíz tavasz óta tart magánál, vezérével, Álmossal, a Megyer törzs urával együtt, ki ezért nincs most sem közöttünk!”

6. Levedi keservesen érezte magát a lova nyergében a hosszú hajóúton. Sejtven sejtette, hogy aligha ő a kagántól, inkább az a nagyhatalmú fog őtőle követelni. De megfogadta, sarkára áll majd, nem hagyja magát.

7. De hogy, hogy nem — maga sem tudta, miért — kénytelen volt a kagán előtt szemét eltakarva, úgy meggörbedni, mint aki hétrét görnyedten hajbókolva hódol...

8. A kagánból, a „Napfiából” csak szemvakító szikrázás süttött a szemébe. Ej, hej... bizonyára egy bronztükröt tartanak a nagyhatalmú mögött, amely a nap sugarait az ő szemébe szórja... De mire erre rájött, odalett minden ágaskodó kedve.

9. S ezt hallotta: „Azt akarom, Levedi, hogy olyan fejedelmek legyen, aki parancsolhat a hét törzs fejének. Azért, hogy én is parancsolhassak neki, és ő engedelmeskedhessen az én parancsaimnak! Te vállalod, Levedi?”

10. — Magam helyett, törzsfők, Álmost ajánlottam. Hogy ezt tegyem, a kagán tanácsadója súgta a fülembe. A többit hadd mondja el maga Álmos. — Énbennem bízik a hatalmas kagán, törzsfők. Tíz tavasz óta vezetem seregei elővédjét, a mi töményünket. De most zsoldosseregét adta mellém, hogy ideküldött...

11. — Méghogy te minekünk ezután parancsolónk legyél?!

— Úgy lesz mindenképpen, mert akarja a kagán. De választhattok hogy a kazárok helytartójaként-e, vagy mint saját főfejedelmek? A helytartó szolgálja a kagánnak, a magatok választotta főfejedelem meg mégis a tiétek...

12. Így hát Álmost legott pajzsra emelték. És kikiáltották, hogy ezután a hét törzs felett ő a legfőbb: a főfejedelem!

13. Lassan elmúlt a tavasz, a nyár. A dúsan termő őszt látván Levedi boldogan, büszkén heherészett. „Az én varázserőm hatalmasabb, mint valaha! Minden gazdagon terem, Álmos, és a kagán nem tette rá a kezét semmi jószágunkra.” — Mert miközben a besenyőkkel háborúzik, a háta mögött felkelt a Kazárföld egy sor népe. Meglásd, maholnap minden vitézünket magához parancsolja.

14. Menj, emberem. Mondd a kagánnak, parancsát megkaptam, de én, népem főfejedelme, nem adok hadat.

A hét törzs ezután szabad lesz, nem függ tőle többé! Az otllévő tömény vezérének meg azt rendelem: tüstént térjenek haza. De úgy vegyenek egéruat onnan, hogy a kazárokkal ne tűzzenek össze. Fegyvert rájuk ne emeljenek semmi szín alatt!

15. Eddig tudom mindezt, gyerekek, hallomásból. Én, Tente öregvitéz, aki hosszú életem folyamán annyi mindent hallottam és láttam. Láttam is — hiszen az elmondottak után nemsokára testőrzője lettem Álmos úrnak, később meg fiának, Árpádnak.

16. Igen, a többit már nagyrészt magam tapasztaltam. S ezt is elmondom most nektek, legénykéim, itt a Duna partján, oly sok tavasz múltán. Ahogy szokás nálunk öreg vitéznek beavatni az ifjakat az elődök dolgaiba. Hogyan lett belőlem a főfejedelem testőrzője? Bizony nem könnyen...

17. Főfejedelünk, Tente ifjú vitéz vagyok. Ládd, lovam a soknapos hosszú vágától idáig, összeroskadt. Mert a kazárföldi töménytől jövök szökve. Megmondaní, hogy az nem engedelmeskedett a te parancsodnak. Úgy döntöttek, hogy ha te nem akarsz a kazárokkal összetűzést, ők inkább a lázadókhöz állnak.

18. — Vezéreim! Riasztó hírt hozott az ifjú Tente. Mert hogy levetettük uralmát a kagánnak, még köthetünk volna vele számunkra kedvező szövetséget. De ez az engedetlenség keresztülhúzza a számításomat. A fegyveres lázadást a kazár nem bocsátja meg. Ha felülkerekedik a besenyőkön meg a lázadókon, most aztán retteghetünk a bosszújától!

19. — Eh, még hogy ő kerülne felül? Hát nem bízol, Álmos, az én csodálatos varázserőmben?

20. — Felülkerekedett a kagán! — mi, a besenyő nép követői ezt jöttünk nektek hírül hozni. A lázadóit kiűzte birodalmából, minket is levert. Földünk helyett, amelyet elhódított tőlünk, a ti szállásföldeteket jelölte

ki lakóhelyünkül. Egy holdnap múlva idezúdulunk minden erőnkkel és a kazárok segítő seregeivel! Mi mást tehetnénk?

21. A keletről fenyegető kettős ellenség elől csak nyugatnak indulhattunk. Elsőnek mi, Álmos fejedelem vitézei úsztattunk át az Etel folyón. A kijevei roszok fészke ellen igyekeztünk. Annak hatalmát kellett megtörnünk, hogy a hét törzs népe beköltözhessen, és új szabad hazát találhasson Etelközben . . .

22. Várukba szorítottuk őket, s gyújtónyilainktól már lángot fogtak a kijevei erősség tetői, amikor valaki hátratekint. „Egy új had! Az alvilág melyik odvából termett a hátunkba ez a szedett-vedett, de nagyszámú népség? A várvédőket jöttek felmenteni!” — Megfordulunk, és rájuk! — így Álmos úr. — Mielőtt két tűz közé szorulnánk, nekünk kell támadnunk!

23. — Kérlek, ne ronts rájuk, uram! — A merész, ki ezzel a fejedelem lova elé borult, én voltam, az akkor ifjú Tente. — A kabarok ezek, ahogy a kazárföldi lázadókat hívták, akiket a kagán kivert országából. Megismerem köztük a mi töményünk vitézeit. Ha megbocsátasz nekik, helyrehozzák vétküket, s a többi kabart is mi-mellénk állítják!

24. Úgy lett! Álmos úr turul-sólymos zászlaja alá álltak valamennyien. De a mieink gúnyolták az engedetlenségükkel nemrég oly nagy bajt okozókat: — A ti zászlótokon nem turul ez, csak kurul, vagyis karvaly! — Sebaj — felelték — , karvalyos zászló alatt is igazi sólymok leszünk!

25. Szinte felröppentek a falak tetejére! Derekasán küzdöttek velünk együtt. A várat bevettük, s a roszok lemondtak Etelközről.

Hogy így kiköszörülték a csorbát a karvalyosok közé kértem magam vissza, de a fejedelem nem engedett. — Tente vitéz, minthogy újabb szolgálatot tettél — mondta — , most már énmellettem maradsz.

26. Hogy Etelközt szabaddá tettük, az egész nép még idejében átköltözhetett. A vezérek az itteni füvet, vizet kóstolgatva, földrögöket morzsolgatva elégedetten dicsőítették az új haza Fű-, Víz-, Föld Szellemét, akikkel a varázserejét vesztett Levedi helyett fia, Kend kötött szövetséget, mint új táltosfejedelem.

27. Majd tíz tavaszon át voltam Álmos úr testőrzője. De akkora volt a békesség Etelközben, hogy attól félttem, leszokom a fegyverforgatásról. Elkértem magam egy kiadósnak ígérkező zsákmányszerző hadjáratra. A roszok egyik seregével szövetkezve indultunk Konstantinápoly ellen. Mi lovon, szárazföldön mentünk, ők folyón és tengeröblökön át vonultak a nagyhírű kincses város alá.

28. Mi egykettőre beszorítottuk a görögök császárárt fővárosának bástyái mögé. A csónakos roszokon volt a sor, hogy betörjenek a tenger felől, ahol alacsonyabbak voltak a falak. Úgy tűnt, hogy az ellenség semmiképp sem állhat ellen ilyen kétoldali támadásnak.

29. A halál tudta, hogy a görögök varázslatos csövekből lángot tudnak kilövellni, „görögtüzet”! Meggyúlladtak a csónakok! A vakmerő roszok közül örült, aki úszva menekülhetett... Mi is lóhalálában kerestük az utat másfelé. De csak egy esztendő múltán keveredtünk haza.

30. Magam súlyos, kiújuló sebbel érkeztem meg. Ölben vittek a fejedelem elé. „Menj, gyógyulj, és pihenj” mondta. S hozzátette: kicsiny fiából, Árpádból növendék-vitéz lesz, mire teljesen felépülhetek, s akkor majd a kisúrnak leszek a testőrzője őhelyette.

31. Első feladatként — bizony jó sok, nagyon sok nyár után — Árpád kisúrral követségbe mentünk. Mit gondoltok legénykéim, hová? Konstantinápolyba, bíz ám! Díszőrség között léphettem be a kincses város kapuján, ahová fegyverrel nem tudtam bejutni.

32. Mondták a kisúrnak, hogy a császár előtt mélyen, hódolattal meg kell hajolnia, mert itt így szokás. De hogy csak szokás-e, azt mi nem tudhattuk. Árpád a császár előtt egy aranypénzt ejtett le, és úgy hajolt meg, mintha az után nyúlna.

33. — Hívattál Krisztusszerető császár, hogy országodban legyenek, palotádban lakjam addig, amíg egyik seregünk a te szolgálatodban harcol szaracén ellenségeiddel. Vagyis, hogy amint szokás, seregünk hűségének legyenek kezében záloga. De meghódolni nem jöttem. Az én népem szabad, és az is marad.

— Élj csak itt gondtalanul, és nézz körül az ifjú hercegnők között.

34. Az utolsó napokban az udvar írnokai faggatták a kisurat. „Császári hercegnőt feleségül venni nem akartál. Hitünket felvenni sem kívántad. Akkor legalább mondd el nekünk néped szokásait. Nálunk emberemlékezet óta mindent feljegyeznek a máról és a múlttól. — Csakugyan mindent számontartotok... ?

35. — A görög írnokok önhitten kérdezgettek, fejedelmi apám. De aki önhitt, az hiú, és a hiú ember nyelvét nem nehéz megoldozni. Így hát végül én vettem ki belőlük valami fontosat. Tudom, türk követség vára-kozik most rád, meg perzsa kereskedők szeretnék elmondani neked útjaikon szerzett híreiket. Holnap, amikor együtt úzzuk a vadat, apróra előadom neked, mit tudtam meg Konstantinápolyban.

36. — A görög írnokok, akik mindent tudnak a régi időkről, úgy mondják: Etelközben mindig átfolytak a népek... Szarmaták, jazigok, gótok, hunok, avarok, mind éltek itt, de egy sem maradhatott. Vajon miért, atyám, miért? Azóta ezen gondolkodom. Jó föld ez, gazdagon eltart minket... mégis, nem fenyeget bennünket itt valami veszély?

37. — Azok az írkok azt mondták: a keleti pusztákról időről-időre előtörnek az ott élő népek. A másik irányban a kínai Nagy Fal elállja útjukat, hát ideömlenek, és elsöprik az ittlakókat. De miért nem tudta soha egy nép sem itt megvédeni magát?

— Mert ezen a földön, fiam, nincs jól védhető gyepű, óvó hegyvonulat.

38. Amikor röviddel ezután egy bajor herceg kért tőlünk sereget, hogy Pannóniában harcoljunk az ő érdekében, bár gazdag zsákmányra nem volt kilátás, megadtuk, amit kívánt. A kisúr meg akarta ismerni ezt a szomszédos vidéket, amelyet előlünk eddig elzárt a hegyek karéja...

39. Megtérve onnan a kisúr a homokba rajzolta fejedelmi atyjának az ország hegyvonulatait és vizeit. — Itt biztos hont találnánk...

— A jólétben ki akarna innen felkerekedni, vérezni másik földért... Nem értene meg senki. De ha vész jön, most már tudom, mit kell tennünk. S ha én meghalnék addig, te sem fogod elfelejteni...

40. A vész valóban csak sok-sok idő múltán, Álmos úr aggkorában tört ránk. Egy szultán a messze Aral-tónál megfutamította az uzokat. A szálláshelyüket, nyájaikat vesztett uzok a szomszéd besenyőkre törtek, azok meg ránk zúdultak! Előhadukat — ősz vége volt — még sikerült legyőznünk egy fergeteges ütközetben...

41. De a törzsfői tanácsban így szólt az agg főfejedelem: „Télen még seregeiket rendezik majd, dühödten készülődnek. Tavasszal ránkront a besenyők valamennyi hada. Haragjuk százszoros lesz és kétségbeesett! Minthogy mindenük elveszett, ha élni akarnak győzniük kell. Nekünk meg mentenünk, amit lehet. Sehová máshová — Pannóniába! Árpád fiammal együtt mindent előkészítettem...

42. — Inkább felaprózod erőinket, főfejedelem. Hiszen a kabar sereget a görög császár segítségére Bolgárországba küldted! A karvalyosokat pedig...

— Úgy bizony, most indítom el Árpád vezérlete alatt a bajorok ellen, a morvákat segíteni — Pannóniába. Éppen így foglalhatjuk el az új hazát...!

43. A törzsfők először elképedtek. Majd megörvendtek, amikor megismerték Álmos úr haditervét.

44. A Duna—Tisza közét és a Tiszántúlt kell elsőnek elfoglalni, legyen ahová az egész nép áttelepülhet. De ezt a vidéket a bolgárok tartják a kezükben. A morvák a velük kötött szövetség jóvoltából átengednek minket a Kárpátokon. Árpád vezér két sereget visz oda. Az egyik segít a morváknak megdúlni a dunántúli bajorok földjét. A másik — élén a karvalyosokkal — a tiszai bolgárokra csap rá. S győzni fog, mivel azokat nem segíthetik sem a harcban álló bajorok, sem az al-dunai bolgárok, mert ezeknek a görögökkel és a mi kabarjainkkal kell gyűrközniük. A hét törzs népe így Vereckén, az erdélyi szorosokon és az Al-Duna mentében beköltözhet az új hazába.

Ezt hallván, a törzsfők elhatározták, hogy vérszerződést kötnek, s ettől fogva mindig Álmos fejedelemnek, a Megyer törzs vezérének ivadékából lesz a parancsolójuk!

45. És mert vérük összefolyván, mind jelképesen testvérei lettek a Megyer vezérének, a hét törzs egy néppé: megyerré, vagyis magyarrá váltott.

46. Belévethettük hát magunkat, legénykék, a kemény küzdelembe. Így esett, hogy a tiszai bolgárok legyőzésével Árpád vezér hadai megnyitották az utat egész népünknek ebbe a Duna-menti, bércekvédte, új és immár örökös hazánkba.

47. S itt — Álmos elhalálozván — már nem Levedi ivadéka, hanem maga Árpád fejedelem kötötte meg a szövetséget az új föld szellemeivel: az aranyos féket a fűbe vetve, az aranyos nyerget a vízbe dobva, a fehérlovat a földre döntve a Fű-, a Víz- és a Föld szellemének áldozatul.

48. Diafilmre írta: Földes Péter
Rajzolta: Gyurcsek Ferenc
Szerkesztette: Lázár Júlia

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the upper middle section of the page.